

Merikarvian kunnan

**Esiopetuksen opetussuunnitelman pe-
rusteet**

Sisältö

1. Opetussuunnitelman perusteet ja paikallinen opetussuunnitelma	2
1.1 Paikallisen opetussuunnitelman laatiminen ja keskeiset ratkaisut Merikarvialla	2
2. Esiopetuksen tehtävä ja yleiset tavoitteet	4
2.1 Paikallisesti päätettävät asiat	4
3. Kasvua ja oppimista tukeva toimintakulttuuri	10
3.1 Paikallisesti päätettävät asiat	10
4. Esiopetuksen toteuttamisen periaatteet	14
4.1 Merikarvialla paikallisesti päätettävät asiat	14
5. Lapsen kasvun ja oppimisen tuki	16
5.1 Paikallisesti päätettävät asiat	16
6. Oppilashuolto	23
6.1 Paikallisesti päätettävät asiat ja yksikkökohtaisen oppilashuoltosuunnitelman laadinta	23

1. Opetussuunnitelman perusteet ja paikallinen opetussuunnitelma

1.1 Paikallisen opetussuunnitelman laatiminen ja keskeiset ratkaisut Merikarviällä

Paikallinen opetussuunnitelma ja sitä tarkentava vuosittainen suunnitelma¹ laaditaan opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla tässä luvussa kuvattuja tavoitteita ja periaatteita noudattaen. Opetuksen järjestäjä voi päättää opetussuunnitelmaan sisältyvien päätösten delegoinnista esiopetuksen yksiköille ja antaa siihen liittyvät ohjeet. Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellään kunkin pääluvun lopussa, mitä paikallisessa opetussuunnitelmassa tulee kyseisen luvun osalta päättää ja kuvata.

Merikarvian kunta:

- Merikarvian kunnassa toimii vain yksi esiopetusta antava yksikkö ja se on kunnan keskustassa toimiva Norkoolin päiväkoti
- esiopetus on sivistyslautakunnan alaista toimintaa
- esiopetus annetaan suomen kielellä
- Esikouluun ilmoittautumislomake (*Liite 1*)
- opetussuunnitelman rakenne noudattaa valtakunnallista esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014-julkaisun rakennetta ja asiat pyritään käsittelemään samassa järjestyksessä kunkin luvun lopussa ”paikallisesti päätettävät asiat”
- Merikarvian kunnan /Norkoolin päiväkodin esiopetussuunnitelma julkaistaan kunnan tietokannassa K-asemalla sen lisäksi, että se on huoltajien nähtävillä päiväkodin ilmoitustauluilla. Yhteistyötahot saavat omat paperijulkaisut käyttöönsä.
- Esiopetussuunnitelman laatimiseen ovat osallistuneet päiväkodin lastentarhanopettajat, erityisopettaja ja päivähoidon johtaja. Lasten huoltajat ovat saaneet vaikuttaa suunnitelman laatimiseen asiakaspalautteen, vanhempainillassa käydyn keskustelun ja ryhmätöiden pohjalta, jotka toteutettiin vuonna 2015.
- Suunnitelman laatimisen apuna on ollut koulutukset ja muu materiaali, jota on ollut hyvin saatavilla. Pitkäaikainen kokemus esikoulutyöstä, lapsista ja yhteistyöstä perheiden sekä yhteistyötahojen kanssa on ollut myös suunnittelun pohjana
- Ajatus siitä että ”lapsissa on kansakunnan tulevaisuus” tuo lisäarvoa esiopetuksen hyvälle järjestämiselle Merikarviällä.
- Opetussuunnitelman laatimisessa on otettu huomioon varhaiskasvatuksen näkökulma ja yhteistyö on joustavaa, koska toiminta on fyysisesti saman katon alla. Sosiaali- ja terveystieteiden siirtymisen Porin kaupungin alaisuuteen on tiivistänyt näiden alojen toimijoiden yhteistyötä Merikarviällä. Erilaiset työryhmät (esim. lastensuojelu-, päivähoito & neuvolan tukiryhmä) kokoontuvat säännöllisesti päiväkodilla. Yhteistyö alkuopetuksen kanssa on sujuvaa, koska esiopetus käyttää koulun kanssa yhteistä erityisopettajaa ja koulukuraattoria.

---

¹ Perusopetusasetus (852/1998) 9 §

Norkoolin päiväkodin esiopetuksen painopisteet

- Norkoolin päiväkodin esiopetuksessa halutaan korostaa mahdollisuuksien mukaan omaa kulttuuriperintöä, merellistä luontoa, ulkoilu- ja liikuntamahdollisuuksia ja lasten omaa leikkiä.
- Huoltajien mielestä tasa-arvoisuus, erilaisuuden kohtaaminen ja hyvät tavat ovat tärkeitä painopistealueita ja tukevat kotien kasvatustehtävää
- Fyysinen ja psyykinen turvallisuus, ryhmässä toimiminen ja sosiaaliset taidot vuorovaikutuksessa muihin lapsiin sekä aikuisiin ovat huoltajien vastausten perusteella tärkeitä arvoja.

Esiopetuksen vuosisuunnitelma

- Vuosisuunnitelma laaditaan joka syksy erikseen. Suunnitelman raamina toimii Norkoolin päiväkodin esiopetussuunnitelma.
- Vuosisuunnitelman laadinnassa otetaan huomioon kulloisenkin lapsiryhmän koostumus, lasten mielenkiinnon kohteet ja jo opitut taidot.
- Huoltajien kuuleminen voidaan toteuttaa vanhempainilloissa ja ns. vanhempain varteissa ja kyselyillä, jotka pyritään toteuttamaan heti esikoulun alkaessa elokuulla. Tällä tavoin vuosisuunnitelmaa laadittaessa pyritään osallistamaan sekä esikoululaisia että huoltajia. Valmis vuosisuunnitelma jaetaan huoltajille.
- Vuosisuunnitelman laativat esikoulun lastentarhanopettajat.

Oppimisympäristö

- Oppimisympäristö pyritään rakentamaan niin, että se tukee myös leikin mahdollisuuksia esikoulupäivän aikana, on virikkeellinen, lapsen kiinnostusta herättävä ja esteettisesti miellyttävä.
- Päiväkodin tarjoamat tilat mahdollistavat 2 esiopetusryhmän muodostamisen, ikäluokan ollessa n. 20–35 lasta. Myös tällä tavalla pyritään takaamaan suotuisa oppimisympäristö.

Muun varhaiskasvatuspalvelun tarve

- Täydentävän varhaiskasvatuksen tarve on osalla esikoululaisista joko esikoulupäivänsä aluksi ja/tai lopuksi. Tämä varhaiskasvatus voidaan tarjota samassa esikouluryhmässä ja – tiloissa.
- Sivukylien lapset voivat käyttää perhepäivähoitopaikkaa, mikäli he tarvitsevat täydentävää varhaiskasvatusta.

Esikoulukuljetus

- Maksuton esikoulukuljetus järjestetään, jos matka esikouluun ylittää 3 km rajan. Kuljetukset hoidetaan yhdessä Ahlströmin alakoulun kanssa, joko taksilla tai linja-autolla. Linja-autolla tulevia ollaan vastassa koulun pihalla, jonne heidät saatellaan, sitten kun on kotiinlähdön aika. Turvallisuuden vuoksi esikoulun työntekijä on lapsen kanssa aina kotiin lähtöhetken saakka.

Lapsikohtainen opetussuunnitelma

- Lapsen oman esiopetussuunnitelman laatii lastentarhanopettaja yhdessä huoltajan kanssa.
- Myös lapsen omaa mielipidettä ja oppimisen toiveita voidaan kuulla.
- Tehostetun tuen ollessa kyseessä oppimissuunnitelman laadinnassa on myös erityisopettaja mukana.

Kehittämiskohteet

- Kehittämiskohteeksi on noussut esiopetuksen arviointi sekä lapsen ja huoltajien, että esi- ja alkuopetuksen näkökulmasta.

- Esiopetuksen arviointi voidaan toteuttaa palautekeskusteluilla ja erilaisilla kyselyillä, kun kohteena ovat lapsen ja hänen huoltajansa mielipiteet ja kokemukset. (*Liite 2*)
- Palautteen pohjalta voidaan arvioida, muuttaa tai täydentää suunnitelmaa ja opetusta tarvittaessa.
- Alkuopettajien kanssa käydään palautekeskustelu esikoululaisten siirryttyä kouluun ja kun koulun aloituksesta on kulunut 2-3 kuukautta. Esiopetuksen opetusmenetelmien ja sisältöjen arvioinnin tueksi alkuopettajien palaute on tervetullutta työn kehittämiseksi.

2. Esiopetuksen tehtävä ja yleiset tavoitteet

2.1 Paikallisesti päätettävät asiat

Esikoulun tehtävä ja yleiset tavoitteet Merikarvialla

Merikarvian kunta järjestää esiopetusta Norkoolin päiväkodissa pääsääntöisesti koulujen työjärjestyksen mukaan, klo 8:30 - 12:30 välisenä aikana, kaikkiaan 700 tuntia vuodessa.

- Henkilökuntana toimivat lastentarhanopettajat ja opetusryhmän koosta ja muun varhaiskasvatuksen tarpeesta riippuen lastenhoitaja. Kerran viikossa yksilöopetusta antaa myös erityisopettaja, jos se on tarpeellista.
- Esikouluikäiset osallistuvat mahdollisen muun varhaiskasvatuksen tarpeensa mukaiseen varhaiskasvatukseen. Esiopetusryhmät jaetaan varhaiskasvatuksen- ja kuljetustarpeen mukaan 2 ryhmään (ikäluokan ollessa pieni, 1 ryhmä).
- Ryhmäkoot on pyritty pitämään pieninä, koska päiväkodin tilaratkaisuissa tämä on mahdollista. Tämä käytäntö on todettu esikouluoppilaiden kannalta hyväksi järjestämistavaksi. Pienemmissä opetusryhmissä yksittäinen esikoululainen saa enemmän yksilöohjausta ja tukea, jos se on tarpeen.
- Maksuton koulukuljetus on järjestetty esikoululaisille taksilla tai linja-autolla, jos taksikyty ei ole mahdollinen. Maksuttoman kuljetuksen saa jos matka on yli 3km, tai jos se on perustellusti vaarallinen tai esioppilaan terveydentila edellyttää sitä. (*Hakemus (Liite 3)*)
- Esikoululaisten tulo- ja lähtötilanteet ovat valvottuja ja noudattavat turvallisuussuunnitelman ohjeita, siksi esikoululaisia ollaan aamuisin vastassa samoin kuin lähtötilanteessa heidät saatetaan kuljettamaan autoon. Tämä koskee myös linja-autolla kulkevia. Esikoululainen ei voi kulkea matkoja yksin, eikä häntä luovuteta alle 18-vuotiaalle sisarukselle.
- Huoltajat voivat hakea maksutonta koulukuljetusta esikouluun ilmoittautumisen yhteydessä. Päättöksen maksuttomasta koulukuljetuksesta tekee sivistysjohtaja.
- Kuljetuksen käytännön järjestelyissä tehdään yhteistyötä koulun kanssa.

- Esiopetus on maksutonta, mutta jos esikouluoppilas tarvitsee myös täydentävää varhaiskasvatusta, hänestä peritään 60 %:n maksu kokoaikaisesta varhaiskasvatuksesta. Maksualennukset noudattavat samaa porrastusta kuin varhaiskasvatuksessa muulloinkin, riippuen hoitopäivien lukumäärästä ja hoitotunneista. Asiakasmaksujen uudistukset voivat muuttaa nykyistä maksukäytäntöä.
- Esiopetuksen päiväjärjestyksen suunnittelussa otetaan huomioon leikin merkitys ja sille varataan päivittäin aikaa. Toiminta opetushetkineen, leikki, ulkoilu, ruokailu ja pienet lepo hetket vuorottelevat päivän mittaan ja muodostavat päiväjärjestyksen, joka luo turvallisuuden tunnetta ja valmistaa lasta koulun aloitukseen.
- Lapsen turvallisuuteen kiinnitetään huomiota. Käytössä oleva turvallisuussuunnitelma koskee myös esikoulua
- Turvallisuusasioista keskustellaan henkilökunnan kesken säännöllisesti ja havaittuihin epäkohtiin puututaan mahdollisimman nopeasti. Kiinteistön ja ulkoilun alueiden hoidosta vastaa kunnan kiinteistöhoito, päiväkotia kuuluu nimetyin laitospäiväkodin vastuualueeseen. Näillä toimenpiteillä pyritään takaamaan esikoululaisten fyysinen ja psyykinen turvallisuus esikoulupäivän aikana.

Oppimisen polku Merikarvian kunnassa

- Tavoitteena on, että kunkin lapsen oppimisen polku varhaiskasvatuksesta esiopetukseen ja edelleen perusopetukseen jatkuu joustavasti. Siirtymävaiheisiin kiinnitetään erityistä huomiota, mm. opetusryhmiä muodostettaessa.
- Merikarvialla varhaiskasvatus ja esiopetus toteutetaan fyysisesti samassa rakennuksessa ja yhteistyö henkilökunnan kanssa on joustavaa.
- Paikkakunnalla on yksi alakoulu, Ahlströmin alakoulu tien toisella puolella, johon esikoululaiset siirtyvät kun koulunkäynti alkaa. Kouluympäristö tulee tutuksi kun esikouluvuoden aikana esioppilaat käyttävät koulun tiloja ja osallistuvat yhteisiin tilaisuuksiin ja tapahtumiin.
- Yhteisöllisyys, tunne kuulua samaan vertaisryhmään kasvaa esikouluvuoden aikana ja sitä lisää kun koko päiväkotia kokoontuu silloin tällöin yhteisiin tapahtumiin ja juhliin, silloin ollaan kaikki Norkoolin päiväkodin lapsia.
- Oppimisen tavoite on myös luoda valmiuksia tulevaisuuden haasteita varten yhteiskunnan muuttuessa. Tämän vuoksi esiopetus pyrkii luomaan laaja-alaista osaamista ja kehittämään monilukutaitoa. Pyritään herättämään lasten mielenkiintoa monipuolisesti erilaisiin asioihin.

Merikarvian kunnan esiopetuksen arvoperusta

Esiopetus perustuu käsitykseen lapsen oikeudesta elämään ja täysipainoiseen kehitykseen omana yksilönään siten, että myös hänen sosiaaliset taitonsa pääsisivät kehittymään myönteisesti.

- Ryhmässä toimiminen on tärkeää samoin kuin hyvät ja rakentavat vuorovaikutustaidot muiden lasten ja aikuisten kanssa.
- Esioppilaita ja heidän perheitään pyritään kohtelemaan tasa-arvoisesti ja oikeudenmukaisesti riippumatta heidän sosiaalisesta, kulttuurisesta tai uskonnollisesta taustastaan.
- Perheiden esille tuomia arvoja kunnioitetaan. Näin pyritään luomaan ilmapiiri, jossa esioppilas ja perhe voisivat ilmaista mielipiteensä vapaasti siten, että totuudellisuus ja rehellisyys säilyvät luottamuksen perustana.
- Seurakunnan lapsityön kanssa tehdään yhteistyötä siten, että lastenohjaaja käy kerran kuussa vierailulla päiväkodilla, jolloin pidetään n.20min kestävä ”pikku-pyhis”. Aiheena ovat eettiset aiheet, kuten esim. ystävyys, anteeksipyyntö, tasa-arvoisuus, kiusaamattomuus jne. ”Pikku-pyhiksen” järjestämisen aikataulu ilmoitetaan huoltajille.
- Huoltajien ja henkilöstön välinen yhteistyö on tärkeää, tarvittaessa keskustelujen ja yhteistyön aloite on henkilöstön vastuulla.
- Esioppilaita pyritään ohjaamaan terveellisiin elämäntapoihin, esikoulun toimintaa ohjaavat mm. paikallisen perusturvan laatima ravitsemuskäsikirja ja oma liikunnan vuosisuunnitelma, jotka edesauttavat varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen toiminnan monipuolisuutta.
- Huoltajien toiveena on ollut myös hyvien käytöstarojen opettaminen ja noudattaminen. Henkilöstö voi omalla esikerkillään toimia positiivisena mallina lapsille.

Oppimiskäsitys ja Merikarvian oma näkökulma

- Lapsi on aktiivinen oppija ja toimija.
- Oppiminen on kokonaisvaltainen tapahtuma, jossa toiminta, tunteet, aistihavainnot, keholliset kokemukset ja ajattelu yhdistyvät.
- Esiopetuksessa kantavana ajatuksena on oppimisen ilon luominen lapsiin ja tavoitteena on luoda pohja oppimaan oppimiselle. Sitä edesauttaa myönteisten tunnekokemusten muodostuminen, ilo ja uutta luova toiminta.
- Pyritään korostamaan lapsilähtöistä ajattelutapaa ja vahvistamaan kunkin lapsen yksilöllisiä tapoja oppia.

- Kasvattajien tehtävänä on luoda suotuisa oppimisympäristö ja toimia oppimisen ohjaajana siten, että oppimisprosessin aikana esioppilaalle annetaan rohkaisevaa palautetta.
- Paikallisesti painotetaan liikkumisen merkitystä. Merikarvian monipuolisia liikuntamahdollisuuksia käytetäänkin hyväksi, esim. esikoulussa käydään 2-osainen, ilmainen uimakoulu esikouluvuoden aikana.

Laaja-alainen osaaminen Merikarvian kunnan esiopetuksessa

Laaja-alaisella osaamisella tarkoitetaan tietojen, taitojen, arvojen, asenteiden ja tahdon muodostamaa kokonaisuutta.

- Osaaminen tarkoittaa myös kykyä käyttää tietoja ja taitoja tilanteen edellyttämällä tavalla, osaamisen kehittyminen alkaa varhaislapsuudessa ja jatkuu läpi elämän.
- Ihmisenä kasvaminen, opiskelu, työnteko ja kansalaisena toimiminen edellyttävät nyt ja tulevaisuudessa laaja-alaista tiedon alarajat ylittävää osaamista.
- Laaja-alaisen osaamisen kehittymiseen vaikuttavat esiopetuksen työtavat, oppimisympäristöt sekä oppimisen ja hyvinvoinnin tukitoimet. Näihin osatekijöihin on Merikarvialla jo panostettu erilaisin toimenpitein. Työtavat ovat monipuolisia, fyysinen oppimisympäristö alkaen ulkoilualueista ja rakennuksista on ihanteellinen lasten kannalta.

Ajattelu ja oppiminen

- Ajattelun ja oppimisen taidot kehittyvät vuorovaikutuksessa ja muodostavat perustan muun osaamisen kehittymiselle ja elinikäiselle oppimiselle.
- Esiopetuksessa pyritään käyttämään sellaista materiaalia, joko valmista tai itse suunniteltua, joka tukee ajattelun ja oppimisen kehittymistä.
- Materiaalin tulee olla sellaista, jonka avulla lapsi oppii luottamaan itseensä ja omiin taitoihinsa ja hän huomaa työnsä tuloksen, josta voi iloita.

- Esiopetusvuonna lapsi kehittyy esimerkiksi seuraavilla osa-alueilla:

- muisti

-mielikuvitus

-ongelman ratkaisutaidot

-päätteilytaidot

-erilaiset tutkimustaidot

-kielellinen tietoisuus

-matemaattinen ajattelu

-kiinnostus kirjaimiin ja numeroihin

- Esiopetuksessa voidaan käyttää esim. musisointia, draamaa ja nukketeatteria perinteisten opetusmenetelmien lisäksi. Esiopetusikäisten kanssa voi keskustella ja pohtia yhdessä tai erikseen mitä erilaisimpia asioita.
- Toimintaa voidaan dokumentoida esim. kuvaamalla ja kuvien katselussa voidaan käyttää päiväkodin älytaulua hyväksi.
- Jos havaitaan, että oppimisessa tai jollain osa-alueella tarvitaan tukea, silloin käytössä on erityisopettajan palvelut ja muut mahdolliset tukitoimet ja esim. koulupsykologin palvelut, jotka voidaan ostaa yksityiseltä toimittajalta, jollei perusturva pystyisi niitä tarjoamaan.

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

- Lasten on tärkeää oppia toimimaan erilaisista lähtökohdista tulleiden kavereiden kanssa. Suuri osa esikoululaisista on ennestään toisilleen vieraita ja toiset ovat tuttuja jo aiemmilta päivähoitovuosiltaan, kuitenkin kaikkien lasten kanssa on hyvä oppia tulemaan toimeen.
- Hyvät yhteistyötaidot ehkäisevät ongelmatilanteiden muodostumista ja edesauttavat rakentavia ratkaisumalleja.
- Kielellä on keskeinen merkitys kun opetellaan vuorovaikutustaitoja toisten lasten ja aikuisten kanssa. Myös erilaiset eleet ja kehonkieli ovat osa ilmaisua. Rakentava tunteiden ilmaisu ja sanoittaminen voi olla lapselle yksi oppimisen haaste.
- Päiväkodin joulu- ja kevätjuhlat, vappujuhlat, joulu- ja pääsisäisateriat, esiintymiset ikäihmisille heidän kokoontumisissaan, vierailut kulttuuritapaamisissa sekä osallistuminen alakoulun kanssa yhteisiin tilaisuuksiin koululla, auditoriossa tai kirkossa luovat mahdollisuuksia harjoitella käyttäytymistä erilaisissa tilanteissa ja erilaisten ihmisten kanssa.
- Omaa ilmaisua voi harjoitella yksin tai ryhmän mukana erilaisissa tilaisuuksissa esiintyessä.
- Merikarvalainen kulttuuri ja perinteet ovat sellaisia asioita, joita halutaan siirtää tuleville sukupolville. Päiväkodin rakennukset ja pihapiiri muistuttavat entisestä elämäntavasta; alkutuotannon elinkeinoista maataloudesta muistuttava tuulimylly ja vilja-aitat, kalastuksesta muistuttava pyttymuseo ja hiukan kauempana oleva kalastusmuseumo ovat kiinnostaviksi koettuja tutustumiskohteita. Myös museona toimiva Matilda Roslin-Kalliolan kirjailijakoti on jokavuotinen tutustumiskohde. Nämä rakennukset ja museot ovat merikarvalaista kulttuuriperintöä parhaimmillaan.

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

- Lapselle annetaan pieniä tehtäviä, joilla pyritään opettamaan häntä huolehtimaan itsestään. Esimerkiksi omien vaatteiden ripustaminen omaan naulakkoon, märkien ulkovaatteiden lajittelu kuivumaan laittoon varten, käsihygienian, tiedotteiden vieminen repussa kotiin luettavaksi, omista tavaroista ja esikoulumateriaalista huolehtiminen (lelupäivän lelu, kynät ym.) ovat usein lapselle mieleisiä tehtäviä ja antavat hänelle onnistumisen tunteita.

- Tärkeitä arjen taitoja ovat esimerkiksi:

- pukeminen ja riisuminen itsenäisesti

- wc:ssä käynti itsenäisesti

-ruokailu hyvine ruokailutapoineen

-yhteisestä ympäristöstä huolehtiminen ym.

Myös esikoululaista voidaan ohjata terveellisiin elämäntapoihin, joihin kuuluu riittävä lepo, terveellinen ja monipuolinen ravinto sekä riittävä määrä monipuolista liikuntaa. Huoltajien kanssa tehdään yhteistyötä ja näistä asioista keskustellaan ns. vanhempainvarteissa.

- Esiopetuksen päiväjärjestys tukee arkielämän rytmiä, jonka hallinta on koulunkäynnin ja opiskelun vuoksi tarpeellista.
- Esikoulussa tutustutaan lähiliikenteeseen kun käydään retkillä ja kävelylenkeillä. Mahdollisuuksien mukaan pyritään saamaan poliisin vierailu päiväkodille antamaan liikennevalistusta. Kouluun ilmoittautumisen yhteydessä yhteistyötaho lahjoittaa tuleville ekaluokkalaisille pyöräilykypärät.
- Esikoululaisille pyritään opettamaan turvallisuusasioita ja tapaturmien ennaltaehkäisyä. Paloasemalle on mahdollista tehdä tutustumiskäynti, jonka yhteydessä lapsille annetaan valistusta tulen käsitteistä, sähkölaitteista ja hätänumeron käytöstä. Valistus on lapsen tasoista ja pyritään siihen, että ilmapiiri koetaan turvalliseksi.

Monilukutaito sekä tieto- ja viestintäteknologian osaaminen

- Monilukutaidon käsite kattaa kirjoitetun tekstin lukutaidon, numeraalisen matemaattisen lukutaidon, medialukutaidon ja digitaalisen lukutaidon.
- Monilukutaidon kehittyminen luo perustan muulle oppimiselle ja opiskelulle.
- Lasten kuvalukutaidon, kirjoittamisen, lukemisen ja numeerisen lukutaidon sekä medialukutaidon kehittymistä pyritään tukemaan esikouluvuoden aikana.
- Päiväkodilla on käytössä riittävä määrä välineistöä, jota voidaan käyttää opetuksessa.

- Lasten maailma avartuu ja jäsenyy, mutta on muistettava, että materiaalin on oltava lapselle soveltuva ja hänen kehitystasonsa mukaista. Esimerkiksi pienet elokuvat, videopätkät ja musiikki tulee olla lapsen omaa kokemusmaailmaa lähellä. Yhteistyö huoltajien kanssa on tärkeää siksi, että median käyttö kotonakin olisi kohtuullista ja huoltajien valvomaan, eikä korvaisi kanssakäymistä huoltajien, muun perheen ja kavereiden kanssa.

Osallistuminen ja vaikuttaminen

- Lasten mielipiteitä voidaan huomioida monella tapaa esikoulutoiminnassa:
  - yhteisten sääntöjen sopiminen
  - toivomukset leluhankintoihin
  - liikuntahetkien sisältö
  - retkikohteen valinta
  - mieleiset leikit, musiikit, lukukirjat
  - oppimistoiveet jne.
- Vaikka lapset voivat tehdä valintoja, heidän on tärkeää kuitenkin kokea ja tietää, että lapsina he ovat oikeutettuja aikuisten apuun ja suojeluun.

3. Kasvua ja oppimista tukeva toimintakulttuuri

3.1 Paikallisesti päätettävät asiat

Toimintakulttuurin kehittäminen Merikarvialla

- Esiopetuksen toimintakulttuuri näkyy käytännössä esiopetusyhteisön vuorovaikutuksessa, ilmapiirissä ja erilaisissa pedagogisissa käytännöissä ja vaikuttaa siten esiopetuksen laatuun.
- Hyvä toimintakulttuuri edistää oppimista ja hyvinvointia.
- Hyvää toimintakulttuuria kehitetään kokeilemalla uusia monipuolisia työtapoja, uusia ratkaisuja oppimisympäristöihin ja kehittämällä henkilökunnan ammatillista osaamista.
- Esiopetuksen suunnitelmallisuutta ja arviointia pyritään lisäämään seuraavilla tavoilla:
  - ennen esikoululaisten lukuvuoden alkua suunnittelupäivä koskien tulevaa esiopetusvuotta. Silloin voi-

daan sopia yhteiset tapahtumat ja suunnitella vuosisuunnitelman runko. Vuosisuunnitelmaa tarkennetaan esikoulun alettua huoltajien ja esikoululaisten toiveiden kuulemisen jälkeen.

- esikouluun tutustumisen yhteydessä keväällä huoltajille kerrotaan esiopetusta koskevista asioista, mm. huoltajien oikeudesta vaikuttaa mielipiteillään ja arvoillaan tulevaan esikouluopetukseen.

- Arviointia lisätään suhteessa esikoululaisiin, heidän huoltajiinsa, alkuopetuksen opettajiin:

- lasten palautteet esikouluvuoden päättyessä (*Liite 4*)

- alkuopettajien palaute kun koulutyön alkamisesta on kulunut 2-3 kk

- Esiopetuksen toimintakulttuuriin kuuluu lapsilähtöisyys, jolloin lapsen mielenkiinnon kohteet ja heidän tekemänsä aloitteet otetaan huomioon. Niiden pohjalta voidaan kokeilla yhdessä esim. jotain uutta työtapaa.
- Leikillä on keskeinen merkitys. Perinteisten leikkien lisäksi uusia leikkejä voi opetella ja uusia pelejä voi oppia pelaamaan.
- Pienet työtehtävät ovat esikoululaiselle tärkeitä ja esim. kädentaitojen kohdalla esikoululaiset nauttivat kun saavat käyttää oikeita työkaluja (puutyöt) tai harjoitella koneiden käyttöä (esim. ompelukone).
- Esikoululaisen hyvinvoinnista huolehditaan ja heitä rohkaistaan ilmaisemaan omia tunteitaan. Henkilökunta pyrkii luomaan esikouluun turvallisen ja luottamusta herättävän ilmapiirin omalla läsnäolollaan ja tavalla toimia lasten kanssa.
- Esiopetusvuonna noudatetaan kulttuurista vuodenkiertoa retkien, juhlien ja tapahtumien merkeissä. Eri vuoden ajat ohjaavat ja vaikuttavat myös toimintaan ja sen toteutukseen.
- Esikouluvuoden lopussa tehdään koko päivän kestävä linja-autoretki johonkin lapsille mieluiseen, oppimiselämyksiä tarjoavaan kohteeseen, esim. eläinpuisto Ähtärissä/Mouhijärvellä tai retki Turun linnaan jne.

Oppimisympäristöt Merikarvian esiopetuksessa

- Norkoolin päiväkodin esikoulussa on erittäin hyvä oppimisympäristö sekä sisätiloissa että ulkona.
- Tilaa on riittävästi sisällä, opetusryhmät voidaan pitää pienehköinä ja silti on tilaa jakaa esioppilaita esim. pienryhmiin toimimaan.
- Huomiota on kiinnitetty sisätilojen viihtyvyyteen ja esteettisyyteen. Sisustus ja ryhmätilojen koristelu, joka on usein esikoululaisten kädentaitojen tuotosta, on vaihtelevaa vuodenaikojen mukaan.

- Esikoulun työpöydät -, ja tuolit ovat ergonomisesti suunniteltuja. Ilmastointi on uusittu, samoin sisätilojen valaistusta on lisätty.
- Ulkoilupiha liikunta- ja leikkivälineineen on monipuolinen ja maastoltaan vaihteleva. Liikunta- ja leikkivälineitä on uusittu ja lisätty niin että ne houkuttelisivat myös arimpia lapsia monipuoliseen motoriikan harjoitteluun. Osa piha-alueesta on asfaltoitu, jolloin esim. polkuautoilla on mahdollista ajella tai erilaisten pallopelien pelaaminen sujuu paremmin. Ulkoilla voidaan huonommallakin säällä, ulkona on sadesuojia ja aurinkoisella säällä varjopaikkoja. Talvisin koko pihapiiriä kiertää hiihtolatu, jos vain on lunta. Päiväkodin tonttia ympäröi standardien mukainen aita ja portit ovat kaksoislukittuja.
- Päiväkodin lähiluonto ja rakennettu ympäristö palvelevat esikoululaisten tarpeita hyvin.
- Koulun monitoimiareena ja liikuntasali on myös esikoulun ja päiväkodin käytössä silloin kun koulun lukujärjestys sen sallii. Päiväkodin ja esikoulun lapsille on varattu viikoittainen luisteluvuoro jäähallilla.
- Fyysisiä oppimisympäristöjä ja niiden turvallisuutta ohjaa päiväkodin turvallisuus- ja pelastussuunnitelmat
- Näiden alojen viranomaiset suorittavat määräajoin lakisääteisiä tarkastuksia (PoSa:n ympäristöpalvelut, AVI ja pelastuslaitos).
- Kiinteistötarkastuksia tehdään vuosittain ja tarvittaessa epäkohtiin puututaan niin pian kuin mahdollista.

Yhteistyö esiopetuksen aikana ja siirtymävaiheessa Merikarvialla

- yhteistyön tavoitteena on luoda mahdollisimman johdonmukainen jatkumo varhaiskasvatuksesta esiopetukseen ja siitä perusopetukseen.
- Päiväkodin henkilökunnalla on säännöllisesti henkilökuntapalaverit, joissa keskustellaan koko päiväkotia koskevista asioista. Erityisopettaja on tarvittaessa mukana näissä palavereissa.
- Esiopetuksen henkilökunta tekee keskenään yhteistyötä toiminnan niin vaatiessa ja tilanteen mukaan. Eri esiopetusryhmillä on usein ulkoilua samaan aikaan.
- Huoltajiin ollaan yhteydessä päivittäin kun kyseessä on kokopäiväryhmä tai kun lapsi ei kuulu kuljetuksen piiriin. Muuten yhteydessä ollaan puhelimitse ja esikoulutiedotteiden avulla. Lastentarhanopettajat tiedottavat oman ryhmänsä toiminnasta usein viikoittain.
- Vanhempainvartti, jossa keskustellaan lapsen henkilökohtaisen oppimisen tavoitteiden toteutumisesta ja arvioinnista, käydään kerran syys- ja kerran kevätlukukaudessa. Joissakin tapauksissa yhteistyötä voi olla enemmänkin.

- Päivähoidon johtaja laatii koko päiväkotia koskevia tiedotteita kuukausittain. Tiedotteet käsittelevät mm. yhteisiä tapahtumia, loma-aikoja, kuljetuksia, sijaisjärjestelyjä ym.
- Esiopetusryhmiä suunniteltaessa keväällä otetaan huomioon lapsen mahdollinen muu varhaiskasvatustalouden tarve, tarvitseeko hän myös täydentävää varhaiskasvatusta. Huoltajat ilmoittavat esikoulun ilmoittautumislomakkeessa, kuinka pitkä matka on kodista esikouluun. Näiden vastausten perusteella ja käytännön järjestelyjen vuoksi ainoastaan esiopetukseen osallistuvat ja useimmat kuljetusoppilaat muodostavat toisen esiopetusryhmän.
- Aiemmin varhaiskasvatuksen piirissä olleiden esikoululaisten osalta tiedonsiirto on luontevaa, koska pyrkimys on siihen, että mahdollisuuksien mukaan sama tuttu lastentarhanopettaja seuraa lapsiryhmää n. 3-4 ikävuodesta aina esikouluun saakka.
- Päiväkoti ja esiopetus ostavat alakoulun puolelta erityisopettajan palvelut; 5 tuntia viikossa siten, että erityisopettaja on päiväkodin käytössä yhtenä päivänä viikossa, työpäivän alkaessa jo aamulla. Tällä järjestelyllä erityisopettaja tulee tutuksi lapsille ja perheille ennen esikoulun ja koulun alkua. Erityisopettaja oppii tuntemaan lapset ja heidän haasteensa jo ennen esikoulun/koulun alkua.
- Merikarvialla on oma koulukuraattori, joka osallistuu tarvittaessa esikoululaista koskevien asioiden käsittelyyn oppilashuollossa, siirtymäpalavereissa ja moniammatillisessa kasvun tuen ryhmässä.
- Uusien esikoululaisten ilmoittautuminen on maaliskuu-, huhtikuun vaihteessa. Ilmoitus julkaistaan paikallisessa lehdessä ja kunnan internet -sivuilla. Päivähoidon piirissä oleville esikoulutulokkaille ilmoittautumislomake toimitetaan suoraan päiväkodilta. Toukokuun aikana järjestetään uusien esikoululaisten tutustumisaika. Henkilökohtaiset kutsut tutustumiseen lähetetään kotiin tuleville esioppilaille ja heidän huoltajilleen.
- Kouluun ilmoittautumispäivänä koulun johtaja kertoo huoltajille mm. aamu-, ja iltapäivätoiminnan järjestämisestä, koulun tarjoamista tukipalveluista ja koulukuljetuksista.
- Tehtävä yhteistyön määrä esiopetuksen ja koulun välillä vaihtelee kulloisenkin tilanteen ja asian mukaan, esimerkiksi tulevat 1. luokan opettajat vierailevat ennen kouluun ilmoittautumispäivää esikouluryhmissä.
- Päivähoidon johtaja vastaa omalta osaltaan yhteistyötahojen kanssa tehtävästä tiedon siirrosta. Hyvät yhteistyökäytännöt pyritään säilyttämään ja niitä kehitetään paremmiksi, jos sellainen tarve ilmenee.
- Alakoulun johtaja vastaa myös esikoululaisten kuljetussuunnitelmista ja aikataulujen ilmoittamisesta huoltajille ja esikoululle.
- Sivistosjohtaja myöntää huoltajien anomuksesta maksuttoman koulukuljetuksen omalla viranhaltijapäätöksellään.

Siirtymäpalaverit nivelvaiheessa:

- esikouluvuoden keväällä ennen kouluun ilmoittautumista päiväkodilla järjestetään kouluun siirtymispalaveri. Tapaamiseen osallistuvat alkuopetuksen tulevat 1. luokan opettajat, erityisopettaja, koulun johtaja, koulukuraattori, esikoulun opettajat, päivähoidon johtaja ja iltapäiväkerho-ohjaaja.
- esiopetuksen laatua arvioidaan alkuopettajilta saadun palautteen perusteella saman vuoden syksyllä.

4. Esiopetuksen toteuttamisen periaatteet

4.1 Merikarvialla paikallisesti päätettävät asiat

Monipuoliset työtavat

- Paikallisesti valitaan sellaisia työtapoja, jotka kulloinkin parhaiten palvelevat oppimistavoitteiden saavuttamista. Työtavan valinta riippuu lapsiryhmästä ja heidän kiinnostuksensa kohteista ja jo opituista taidoista.
- Pyritään käyttämään monenlaisia työtapoja, lapsia voidaan ohjata kokeilemaan myös uusia työtapoja itsenäisesti, työparina tai ryhmässä.
- Työtavat, jotka ovat kokemuksellisia ja toiminnallisia tarjoavat elämyksiä ja vahvistavat motivaatiota uuden oppimiseen.
- Leikki, joka on omaehtoinen tai ohjattu, on olennainen osa 6- vuotiaan esikoululaisen arkea ja on opetuksen ja toiminnan lähtökohtana.
- Lapset osallistuvat toiminnan suunnitteluun ja toteutuksen arviointiin, työskennellessään he voivat edetä omaan tahtiinsa, niin että haasteellisessakin työskentelyssä he voivat kokea myönteisiä oppimiskokemuksia.
- Erilaiset sääntöpelit ja – leikit ovat esikoululaisille hyödyllisiä ryhmässä toimimisen harjoittelun vuoksi.

Arviointi opetuksen ja oppimisen tukena

- Arviointi on tarpeellista opetuksen suunnittelun ja kehittämisen vuoksi. Sillä voidaan tukea kunkin lapsen hyvinvointia, kasvua ja oppimista. Arviointiin osallistuvat opettajien lisäksi muu esiopetuksen henkilöstö ja huoltajat.
- Arviointitieto siirretään tulevan alkuopettajan käyttöön ”terveiset kouluun”- lomakkeen avulla. Arviointilomakkeen sisällöstä ja merkinnöistä keskustellaan huoltajien kanssa kevään vanhempainvartissa. (*Lomake liite 5*)
- Jos esikoululainen vaihtaa esikoulupaikkaa esikouluvuoden aikana, hänen uuteen esiopetusyksikkönsä toimitetaan mahdollinen varhaiskasvatus- ja esiopetussuunnitelma, josta ilmenee lapsen jo

hallitsemat taidot, haasteet ja kiinnostuksen kohteet. Huoltajan kanssa sovitaan annetaanko asiakirjat mukaan vai lähetetäänkö ne.

- Esikouluvuoden päättyessä, yleensä kevätjuhlassa, lapselle annetaan ”Norkoolin päiväkodin esiopetukseen osallistumistodistus”. Todistuksen kansilehdessä on lisäksi merkintä ”Merikarvian kunta” ja kuvat tyrnin oksasta. Sisäsivulla on lapsen nimi ja henkilötunnus, sekä todistuksen antamispäivä ja lastentarhanopettajan allekirjoitus. Alaosassa on merkintä ”esiopetuksen laajuus 700 tuntia”, sekä ”todistus on Opetushallituksen 22.12.2014 hyväksymien esiopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukainen”. (Liite 6)
- Opetuksen yhteiset tavoitteet ja oppimiskokonaisuudet noudattavat opetussuunnitelman perusteita ja tarkentuvat esiopetuksen vuosisuunnitelmassa.

Oppimiskokonaisuudet

- Esiopetus on eheytettyä opetusta, joka muodostuu eri laajuisista ja eri tavoin toteutettavista oppimiskokonaisuuksista:
- Ilmaisu ja sen eri muodot
  - musiikillinen
  - kuvataiteellinen
  - käsityöt
  - suullinen ja kehollinen ilmaisu
- Kielelliset taidot
- Minä ja meidän yhteisömme
  - historiallinen
  - yhteiskunnallinen
  - eettinen kasvatus
  - katsomuskasvatus
- Tutkin ja toimin ympäristössäni
  - matemaattiset taidot
  - teknologia- ja ympäristökasvatus
- Kasvan ja kehityn
  - liikunta
  - ruokailuun liittyvä osaaminen
  - kohtuullinen kulutus
  - hyvinvointi ja terveys
  - turvallisuus
- Näiden kokonaisuuksien tavoitteita ja sisältöjä yhdistellään pedagogisesti sopivalla tavalla. Opetuksen tavoitteet ja oppimiskokonaisuudet noudattavat opetussuunnitelman perusteita ja tarkentuvat esiopetuksen vuosisuunnitelmassa.
- Työtapoja voidaan arvioida yhteisesti tai itsearvioida lasten, esiopettajan ja huoltajien havaintojen ja kokemuksen pohjalta esimerkiksi palautekeskustelujen pohjalta.

Kieli ja kulttuuri

- Mikäli esiopetukseen osallistuu erilaisesta kulttuurista ja kieliryhmästä tuleva lapsi, häntä ohjataan ja opastetaan sen mukaan millainen mahdollinen suomenkielen taito hänellä on. Tarvittaessa käytetään kuvia apuna ja häntä opastetaan suomenkielellä.

- Hänen kulttuurisia tapojaan kunnioitetaan ja hänen huoltajiensa kanssa pyritään tekemään yhteistyötä samoin kuin lähimpien yhteistyötahojen kanssa. Esiopetuksen vuosi- ja lapsen omaan esiopetussuunnitelmaan tehdään tarvittavat täsmennykset. Lastentarhanopettajan työparina ja konsulttina käytetään erityisopettajan palveluita.
- Mikäli paikkakunnalla on myös kouluikäisiä muusta kieli- ja kulttuurialueelta tulleita lapsia ja heidän perheitään, niin silloin pyritään tekemään tarvittavaa yhteistyötä kotouttamissuunnitelman laatimisessa ja käytännön opetuksen järjestämisessä.

5. Lapsen kasvun ja oppimisen tuki

5.1 Paikallisesti päätettävät asiat

Lapselle annettava tuki Merikarvian kunnan esiopetuksessa

Merikarvian kunnan esiopetus järjestetään Norkoolin päiväkodissa, joka tarjoaa joustavasti myös varhaiskasvatuspalvelut sitä tarvitseville lapsille. Esiopetus kuuluu hallinnollisesti sivistystoimeen ja sivistyslautakunnan alaisuuteen. Esiopetuksessa on käytössä kolmiportainen tuki. Kolmiportaisen tuen kolme eri tukimuotoja ovat yleinen tuki, tehostettu tuki ja erityinen tuki. Esiopetuksessa annettavan tuen yleisenä tavoitteena on tukea lapsen kasvua ja kouluvalmiuksien kehittymistä niin, että hän voi esikoulun jälkeen aloittaa peruskouluopinnot edellytystensä mukaisella tavalla. Lapselle suunnatulla tuella ennaltaehkäistään ongelmien syntymistä sekä ehkäistään olemassa olevien ongelmien kasvamista, monimuotoistumista ja kasautumista. Oppimisen ja kasvamisen tukeminen merkitsee yhteisöllisiä ja oppimisympäristöön liittyviä ratkaisuja sekä lasten yksilöllisiin tarpeisiin vastaamista. Lapselle tehdään kaksi arviota esiopetusvuoden aikana: syksyllä tehdään esiopetustesti, jossa saadaan tietoa lapsen valmiuksista esiopetuksen tavoitteisiin. Testin tulokset auttavat lapsen esiopetuksen suunnittelussa. Keväällä tehdään kouluvalmiustestausta, josta nähdään suuntaa antavana lapsen koulukypsyys ensimmäiselle luokalle siirtymistä varten. Lisäksi nivelvaiheessa esiopetuksesta alakouluun siirryttäessä on tärkeää, että tiedot siirtyvät ja tukimuodot jatkuvat seuraavissa opinnoissa. Tätä nivelvaihetta on tuettu mm. Norkoolin päiväkodissa siten, että alkuopetuksen erityisopettaja toimii myös esiopetuksen erityisopettajana ja koulukuraattorin tehtäväkuvaan kuuluu esiopetusikäiset lapset. Näin tieto kulkee erilaisten yhteisten palaverien lisäksi.

Esiopetuksen henkilöstö ja muut toimijat tuen eri portaissa

- Lastentarhanopettajia, erityisopettajia, lastenhoitajia, muu kasvatusalan henkilökunta
- Tarvittaessa muut lapsen hyvinvointia ja kuntoutusta edistävät erityistyöntekijät (terveydenhoitaja, sosiaalityöntekijä, perhetyöntekijä, psykologi)
- Moniammatillinen kasvun tuen ryhmä: esikoululaisen lastentarhanopettaja, erityisopettaja, päivähoidon johtaja, koulukuraattori, sekä tarvittaessa sosiaalitoimen edustaja, terveydenhoitaja ja psykologi
- Esiopetuksen järjestämisestä vastaava toimielin: sivistyslautakunta
- Johtavat viranhaltijat: sivistysjohtaja ja päivähoidon johtaja

Yleinen tuki

Tavoitteet

- Oppimisvaikeuksien syntymisen ennaltaehkäisy
- Lasten henkilökohtaisten oppimiseen vaikuttavien ominaisuuksien huomioiminen
- Lasten kehityksen eri vaiheista ja erilaisesta kehitysnopeudesta johtuvien erojen huomioiminen
- Lasten itsetunnon, opiskelumotivaation kehittymisen ja oman vastuun ottamisen tukeminen
- Oikeiden työskentelytottumusten ja sopivien oppimistapojen löytäminen

Opetus- ja hoitohenkilöstön välinen yhteistyö

- Lastentarhanopettajat ja muut henkilöstöön kuuluvat voivat konsultoida toisiaan tuen tarpeen arviointiin ja tuen järjestämiseen liittyvissä kysymyksissä.
- Tuen tarpeen arviointiin ja järjestämiseen liittyviä käytänteitä arvioidaan ja kehitetään säännöllisesti pidettävissä henkilöstökokouksissa.

Yhteistyö lapsen ja huoltajien kanssa

- Lapsen kanssa keskustellaan oppimiseen ja kasvuun liittyvistä kysymyksistä ja etenemisestä säännöllisesti osana toimintaa.
- Lapsen oma lastentarhanopettaja järjestää huoltajille ns. vanhempainvartin aina tarvittaessa mutta vähintään kerran lukuvuodessa. Lisäksi huoltajiin voidaan olla yhteydessä puhelimitse tai kirjeitse. Mikäli lapsi haetaan esikoulusta tai siihen liitetystä varhaiskasvatuksesta, lapsen oma lastentarhanopettaja voi tarvittaessa keskustella huoltajien kanssa edellä mainitussa yhteydessä.
- Mikäli lapsen asiaa käsitellään moniammatillisessa kasvun tuen ryhmässä, huoltajille varataan mahdollisuus osallistua asian käsittelyyn.
- Huoltajille järjestetään sekä yhteisiä että ryhmäkohtaisia vanhempainiltoja, joissa käsitellään kasvuun ja kehitykseen sekä oppimiseen ja opetukseen liittyviä kysymyksiä.

Yleisen tuen järjestämiseen liittyvä päätöksenteko

- Lapsen yleisen tuen suunnittelusta ja järjestämisen koordinoinnista vastaa häntä opettava lastentarhanopettaja.
- Yhteisten tuen resurssien jakamisen koordinoinnista vastaa päivähoiton johtaja. Mikäli tuen resurssit eivät riitä tarvittavan tuen järjestämiseen, hän anoo lisää resursseja sivistyslautakunnalta.
- Merikarvian kunnan koulukuraattori toimii esiopetusikäisten kanssa. Psykososiaalisten ja terveydenhuollollisten palvelujen järjestämisestä vastaa Porin perusturvan yhteistoiminta-alue. Lisäksi perusopetuksen koulupsykologipalvelut ovat käytettävissä erityisesti tilanteissa, jotka liittyvät siirtymiseen esiopetuksesta perusopetukseen.

Tehostettu tuki

Tehostetun tuen muodot

- Tehostettua tukea annetaan silloin, kun yleinen tuki ei riitä ja niin kauan kuin lapsi sitä tarvitsee.
- Tehostetun tuen järjestämisessä ovat käytössä samat tuen muodot kuin yleisessä tuessa, mutta niiden painopiste muuttuu:

o Henkilökohtaiset opetusjärjestelyt toteutetaan tapauskohtaisesti (esim. oppimisympäristön ja – materiaalin sekä opetusmenetelmien yksilöllistäminen lapsen tarpeiden mukaisesti) joko ryhmän sisällä tai mahdollistamalla lasten osa-aikainen siirtyminen ryhmästä toiseen.

o Ryhmät muodostetaan lasten tarpeet huomioiden ja ryhmärakenteita voidaan myös tarvittaessa muuttaa opetustilannekohtaisesti.

o Erityisopettajan antama opetus voidaan tarvittaessa järjestää lyhytkestoisena ja osa-aikaisena yksilö- tai pienryhmäopetuksena mutta yleisestä tuesta poiketen se voi olla luonteeltaan pitkäkestoista.

- Tuen pitkäkestoisuus ja useiden tukimuotojen käyttö rinnakkain lisäävät tuen koordinointi- ja suunnittelutyötä, sekä huoltajien kassa tehtävää yhteistyötä. Nämä tiedot kirjataan lapsen oppimissuunnitelmaan.

Tehostetun tuen piiriin ottamiseen tai siirtämiseen liittyvä päätöksenteko vaiheittain :

1) Aloitteen tekeminen

- Aloitteen tehostetun tuen käynnistämiseksi voivat tehdä lasta opettava lastentarhanopettaja, huoltajat tai muut kasvatus-, sosiaali- ja terveysalan asiantuntijat.

2) Pedagoginen ja/tai lääketieteellinen ja sosiaalinen arvio

- Tehostetun tuen käynnistämisen valmisteluun liittyen lasta opettava lastentarhanopettaja laatii lapselle pedagogisen arvon. Norkoolin päiväkodilla käytetään opetushallituksen laatimaa kaavaketta. *(Liite 7)*
- Tarvittaessa lapselle pyydetään lääketieteellinen tai sosiaalinen lausunto.
- Pedagogisen arvon laatimisen yhteydessä lastentarhanopettaja keskustelee lapsen kanssa ja lisäksi hän varaa huoltajille mahdollisuuden keskustella siitä ns. vanhempainvartissa.

3) Pedagogisen arvon käsittely moniammatillisessa kasvun tuen ryhmässä

- Lastentarhanopettajan laatima lapsen pedagoginen arvio käsitellään päiväkodin moniammatillisessa kasvun tuen ryhmässä, joka tekee siihen tarpeelliseksi katsomansa lisäykset tai muutokset.
- Huoltajille varataan mahdollisuus osallistua pedagogisen arvon käsittelyyn.

4) Päivähoidon johtajan päätös tehostetun tuen käynnistämisestä

- Päivähoidon johtaja hyväksyy lapsen tehostetun tuen käynnistämisen omalla allekirjoituksellaan, jolloin lapselle laaditaan oppimissuunnitelma

5) Oppimissuunnitelman laatiminen

- tehostetussa tuessa olevan lapsen opettava lastentarhanopettaja laatii lapselle oppimissuunnitelman (liite 8), jonka laatimisen yhteydessä hän keskustelee lapsen kanssa. Lisäksi hän järjestää oppimissuunnitelman laatimiseen liittyen huoltajille ns. vanhempainvartin.
- Päivähoidon johtaja hyväksyy oppimissuunnitelman omalla allekirjoituksellaan.

6) Tehostetun tuen tarpeen uudelleen arvioiminen

- Tehostetun tuen tarvetta arvioidaan uudelleen tarvittaessa mutta viimeistään perusopetuksen alkamisaikana.
- Päätettäessä siirtymisestä takaisin yleisen tuen piiriin noudatetaan samanlaista menettelyä kuin siirryttäessä yleisen tuen piiristä tehostetun tuen piiriin.

Oppimissuunnitelman laadinta

- Merikarvian kunnassa oppimissuunnitelma laaditaan kaikille tehostetun tuen piirissä oleville lapsille. Tarkoitusta varten käytetään opetushallituksen laatimaa oppimissuunnitelmakaavaketta (*Liite 6*). Oppimissuunnitelman laatii lapsen oma lastentarhanopettaja tai erityisopettaja, jotka vastaavat myös sen seurannasta. Laatimisessa ja seurannassa tehdään yhteistyötä huoltajien kanssa. Lisäksi yhteistyötä tehdään tarvittaessa muun henkilökunnan ja muiden asiantuntijoiden kanssa. Oppimissuunnitelma viedään moniammatillisen kasvun tuen ryhmän käsiteltäväksi. Käsittelemään kutsutaan paikalle myös lapsen huoltajat. Päivähoidon johtaja hyväksyy lapsen oppimissuunnitelman myös silloin, jos huoltajat eivät ole sitä hyväksyneet.
- Oppimissuunnitelmat laaditaan lukuvuoden alkaessa elo-lokakuun aikana, jolloin käydään myös vanhempien kanssa niiden laadintaan liittyvät keskustelut huoltajien kanssa. Oppimissuunnitelmia seurataan ja päivitetään lukuvuoden aikana. Päivityksistä vastaa lapsen oma lastentarhanopettaja, ja niistä keskustellaan huoltajien kanssa.
- Oppimissuunnitelmaa laadittaessa keskustellaan lapsen kanssa.

Erityinen tuki

Erityisen tuen muodot

- Osa-aikainen eriytetty erityisopettajan opetus joko yksilöopetuksena tai pienryhmänä.
- Yksilöllistetyt tavoitteet, joissa voidaan poiketa yleisestä esiopetussuunnitelmasta.
- Erityisen tuen järjestämisessä ovat käytössä samat tuen muodot kuin yleisessä ja tehostetussa tuessa, mutta niiden painopiste muuttuu:
- Henkilökohtaiset opetusjärjestelyt toteutetaan tapauskohtaisesti (esim. oppimisympäristön, ja – materiaalin sekä opetusmenetelmien yksilöllistäminen oppilaan tarpeiden mukaisesti) joko ryhmän sisällä tai mahdollistamalla lasten osa-aikainen siirtyminen ryhmästä toiseen.
- Ryhmät muodostetaan lasten tarpeet huomioiden ja ryhmärakenteita voidaan myös tarvittaessa muuttaa opetustilannekohtaisesti.
- Erityisopettajan antama opetus voidaan tarvittaessa järjestää lyhytkestoisena ja osa-aikaisena yksilö- tai pienryhmäopetuksena mutta yleisestä tuesta poiketen se voi olla luonteeltaan pitkäkestoista.

- Henkilökohtaiset avustamispalvelut järjestetään tarvittaessa (päätetään erityisen tuen päätöksen tekemisen yhteydessä)
- Tuen pitkäkestoisuus, useiden tukimuotojen käyttö rinnakkain sekä sosiaali- ja terveydenhuollon asiantuntijoiden kanssa tehtävä yhteistyö lisäävät tuen koordinointi- ja suunnittelutyötä sekä huoltajien kanssa tehtävää yhteistyötä. Nämä tiedot kirjataan lapsen HOJKS:iin.

Erityisen tuen piiriin ottamiseen tai siirtämiseen liittyvä päätöksenteko vaiheittain:

1. Aloitteen tekeminen

- Aloitteen erityisen tuen piiriin ottamisesta tai siirtämisestä voivat tehdä lasta opettava lastentarhanopettaja, huoltajat tai muut kasvatus-, sosiaali- ja terveysalan asiantuntijat

2. Pedagoginen selvitys

- Siirrettäessä tai otettaessa lapsi erityisen tuen piiriin sivistysjohtaja laatii hänelle pedagogisen selvityksen
- Oppilaan oma lastentarhanopettaja laatii selvityksen lapsen oppimisen etenemisestä. Selvityksen laadintaan liittyen hän keskustelee lapsen kanssa sekä järjestää huoltajille mahdollisuuden keskustella asiasta (vanhempain-vartti).
- Moniammatillinen kasvun tuen ryhmä laatii selvityksen lapsen saamasta tehostetusta tuesta ja lapsen kokonaistilanteesta.
- Tarvittaessa sivistysjohtaja pyytää terveydenhuollon asiantuntijoilta lääketieteellisen lausunnon, sosiaalitoimen asiantuntijoilta sosiaalisen lausunnon, psykologilta lausunnon ja muilta opetus- ja kasvatusalan edustajilta täydentävät pedagogiset lausunnot. Esitettäessä lapsen ottamista suoraan erityisen tuen piiriin pedagogiseen selvitykseen liitetään aina lääketieteellinen arvio.

3. Viranhaltijapäätös

- Sivistysjohtaja tekee viranhaltijapäätöksen lapsen siirtämisestä tai ottamisesta erityisen tuen piiriin, mikäli huoltajat puoltavat esitystä. Muussa tapauksessa päätöksen tekee sivistyslautakunta.

4. Henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman laatiminen

- Erityisopettaja yhteistyössä lapsen oman lastentarhanopettajan kanssa laatii oppilaalle henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman (HOJKS) tarkoitusta varten hyväksytylle kaavakkeelle. Laadinnan yhteydessä keskustellaan oppilaan kanssa ja huoltajille varataan tilaisuus (vanhempainvartti) keskustella suunnitelmaan liittyvistä asioista. Päivähoidon johtaja hyväksyy HOJKS:n allekirjoituksellaan (*Liite 7*).

5. Erityisen tuen uudelleen arvioiminen

- Erityisen tuen tarvetta arvioidaan tarvittaessa, mutta viimeistään perusopetuksen alkaessa.

- Päätettäessä siirtymisestä takaisin tehostetun tuen piiriin laaditaan lapselle uudelleen pedagoginen arvio ja oppimissuunnitelma.

Pidennetty oppivelvollisuus

Jos perusopetukselle säädettyjä tavoitteita ei lapsen vammaisuuden tai sairauden vuoksi ilmeisesti ole mahdollista saavuttaa yhdeksässä vuodessa, alkaa oppivelvollisuus vuotta perusopetuslaissa säädettyä aikaisemmin. Esiopetus voi pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevalle lapselle annettavassa esiopetuksessa kestää yhden tai kaksi vuotta. Tarkoitus on vahvistaa lapsen valmiuksia niin, että hän selviytyisi opiskelustaan perusopetuksessa mahdollisimman hyvin. Pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin kuuluvat vaikeasti vammaiset lapset. Myös vaikea sairaus voi olla syynä pidennettyyn oppivelvollisuuteen. Päätös pidennetystä oppivelvollisuudesta tehdään pääsääntöisesti ennen oppivelvollisuuden alkamista. Lapselle tehdään tällöin myös päätös erityisestä tuesta. Lapselle laaditaan HOJKS esiopetuksen alkaessa. Lapsella on oppivelvollisuuden alkamista edeltävänä vuonna oikeus saada esiopetusta. Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevalla lapsella tämä oikeus esiopetukseen alkaa sen vuoden syyslukukauden alussa, jolloin lapsi täyttää viisi vuotta. Päätös oppivelvollisuuden pidentämisestä tarvitaan ennen esiopetuksen alkua, jotta oikeus siihen voi toteutua. Lapsen ohjautuminen riittävän varhain tuen piiriin edellyttää yhteistyötä eri hallintokuntien välillä. Lapsen huoltajalle tulee antaa ajoissa tietoa pidennetyn oppivelvollisuuden eri vaihtoehtoista ja valinnan vaikutuksista. Huoltaja päättää, osallistuuko lapsi oppivelvollisuutta edeltävään esiopetukseen. Esiopetuksen kesto ja perusopetuksen aloittaminen tulee suunnitella lapsen edistymisen, tuen tarpeen ja kokonaistilanteen perusteella.

Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien lasten esiopetus voidaan järjestää vaihtoehtoisesti kolmella eri tavalla:

1. Lapsi aloittaa oppivelvollisuutta edeltävässä esiopetuksessa sinä vuonna, kun hän täyttää viisi vuotta, jatkaa toisen vuoden oppivelvollisuuden suorittamiseen kuuluvassa esiopetuksessa ja aloittaa tämän jälkeen perusopetuksen.
2. Lapsi aloittaa pidennettyyn oppivelvollisuuteen kuuluvan esiopetuksen sinä vuonna, kun hän täyttää kuusi vuotta ja opiskelee esiopetuksessa yhden vuoden, minkä jälkeen hän aloittaa perusopetuksen.
3. Lapsi aloittaa pidennettyyn oppivelvollisuuteen kuuluvan esiopetuksen sinä vuonna, kun hän täyttää kuusi vuotta ja opiskelee esiopetuksessa kaksi vuotta. Tällöin lapsi aloittaa perusopetuksen vuotta säädettyä myöhemmin eli sinä vuonna, kun hän täyttää 8 vuotta. Perusopetuksen myöhemmästä aloittamisesta on tehtävä erillinen hallintopäätös.

Henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS)

Henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS) laaditaan erityisen tuen piiriin otetuille tai siirretyille lapsille välittömästi sen jälkeen, kun päätös erityisen tuen piiriin ottamisesta tai siirtämisestä on tehty. Tarkoitukseen käytetään Opetushallituksen laatimaa kaavaketta. Tähän kirjataan lapsen oppimisen tavoitteet sekä tuen tarpeet. HOJKS:n laatii erityisopettaja yhteistyössä lastentarhanopettajan kanssa. Erityisopettaja vastaa myös sen seuraamisesta ja päivittämisestä. HOJKS päivitetään kaksi kertaa vuodessa. HOJKS:n laatimisessa ja seurannassa tehdään yhteistyötä huoltajien kanssa ja heille järjestetään siihen liittyvä vanhempainvartti. Lisäksi yhteistyötä tehdään tarvittaessa myös muun henkilökunnan ja muiden asiantuntijoiden kanssa. Laadinnan jälkeen HOJKS viedään moniamma-

tillisen kasvun tuen ryhmän käsiteltäväksi. Käsittelyyn kutsutaan paikalle myös lapsen huoltajat.

Yhteistyö kodin kanssa

Merikarvian esiopetuksessa kodin kanssa tehtävän yhteistyön muodot:

- Yksittäistä lasta koskeva kodin kanssa tehtävä yhteistyö on esitelty yleisen, tehostetun ja erityisen tuen järjestämistä koskevissa osioissa
- Opetusryhmätasolla yhteistyötä järjestetään pitämällä opetusryhmän omia vanhempainiltoja tai varamalla osa vanhempainilloista opetusryhmien omia osioita varten.
- Koko yhteisön tasolla yhteistyötä tehdään mm. järjestämällä oppimiseen ja kasvuun liittyviä vanhempainiltoja ja koulun yhteisiä juhlia.

Avustajapalvelut

Tulkittamis- ja avustajapalvelujen tavoitteet

- tulkittamis- ja avustajapalvelujen sekä erityisten apuvälineiden yleisenä tavoitteena on turvata lapsen kasvun ja oppimisen perusedellytykset sekä edistää itsenäistä selviytymistä, omatoimisuutta ja myönteisen itsetunnon kehittymistä niin, että hän voi saavuttaa esiopetukselle asetetut oppimistavoitteet edellytystensä mukaisella tavalla. Käytännön tavoitteena on tukea yksittäistä lasta siten, että hän kykenee ottamaan yhä enemmän itse vastuuta työskentelystään, jolloin avustajan tarve ajan kuluessa vähenee tai lakkaa.
- Avustajapalvelujen tarkoituksena on myös luoda lapselle mahdollisimman esteetön oppimisympäristö.
- Tulkittamispalvelujen tavoitteena on turvata lapsen, henkilökunnan ja muiden lasten välisen kommunikoinnin edellytykset sekä kehittää lapsen omaa kommunikointia tilanteessa, jossa yleiset kommunikointikeinot eivät ole riittäviä.
- Erityiset apuvälineet tukevat näitä kahta edellä mainittua.

Tulkittamis- ja avustajapalvelujen osoittaminen

- Tulkki ja avustaja voidaan tarpeen mukaan suunnata joko yksittäiselle lapselle tai ryhmälle.
- Mikäli ryhmäkohtaisena tulkkina tai avustajana toimii joku päiväkodin henkilöstöstä tai palvelua tarvitaan alle kuukausi, päätöksen tulkittamis- tai avustajapalvelujen osoittamisesta ryhmälle tekee päivähoiton johtaja. Muussa tapauksessa päätöksen tekee sivistyslautakunta.
- Henkilökohtaisen tulkin tai avustajan myöntämistä koskevan päätöksen tekee sivistyslautakunta. Mikäli palvelua tarvitaan alle kuukausi, päätöksen tekee kuitenkin päivähoiton johtaja.

Vastuut ja työnjako

- Tulkittamis- ja avustajapalvelujen sekä erityisten apuvälineiden käytöstä oppimistilanteissa vastaa lasta opettava lastentarhanopettaja.

6. Oppilashuolto

6.1 Paikallisesti päätettävät asiat ja yksikkökohtaisen oppilashuoltosuunnitelman laadinta

Merikarvian kunnan esiopetuksen oppilashuolto

Norkoolin päiväkodin esiopetuksen oppilashuollon kuvaus, oppilashuollon kokonaistarve ja käytettävissä olevat oppilashuoltopalvelut.

- Esiopetuksen oppilashuolto koskee kaikkia esikoululaisia, joiden määrä vaihtelee vuosittain syntyvyyden ja muuttoliikkeen mukaan n. 20 - 35 lapsen välillä
- Esiopetuksen oppilashuolto kuuluu kaikille kasvatus- ja opetusyhteisössä työskenteleville aikuisille ja oppilashuoltotyöstä vastaaville viranomaisille. Jokainen työntekijä toteuttaa oppilashuoltotyötä osana omaa perustyötään ja eri työntekijöillä on siinä eri tehtäviä.
- Oppilashuollon toteutuksessa on ensisijaista lapsen ja huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö, joka pohjautuu luottamuksellisuuteen. Lapsen osallisuutta tuettaessa otetaan huomioon lapsen ikä, kehitystaso sekä muut edellytykset ja tarpeet.
- Norkoolin päiväkodin esiopetuksessa toimii oppilashuoltoryhmä, johon kuuluu erityisopettaja, lastentarhanopettaja, koulukuraattori sekä tarvittaessa muut lapsen hyvinvointia ja kuntoutusta edistävät erityistyöntekijät (sosiaalityöntekijä, perhetyöntekijä, koulupsykologi) ja päivähoidon johtaja.
- Oppilashuoltoryhmän kokoonkutsujana ja puheenjohtajana toimii päivähoidon johtaja. Kun yksittäisen lapsen asioita käsitellään ryhmässä, vanhempien on oltava siitä tietoisia ja huoltajien suostumuksella tai lain niin salliessa ryhmään voi osallistua muitakin tarvittavia yhteistyökumppaneita, edellä mainittujen lisäksi.
- Ryhmä kokoontuu tarvittaessa ja kokoontuminen voidaan tarvittaessa yhdistää ns. siirtopalaveriin. Mikäli huoltajalla herää huoli lapsesta, hän voi ottaa yhteyttä keneen tahansa ryhmän jäseneseen, joka välittää tiedon päivähoidon johtajalle, joka selvittää asiaa ja kutsuu tarvittaessa oppilashuoltoryhmän koolle. Jos esiopetuksen aikana muulla kuin huoltajalla herää huoli lapsesta, lastentarhanopettaja tai muu huolta kantava työntekijä ottaa asian puheeksi huoltajan kanssa ja ehdottaa lapsen asian ottamista esille oppilashuoltoryhmässä.

Yhteisöllinen oppilashuolto ja toimintatavat Merikarvialla

- Yhteistyön onnistumisen kannalta kodin, muun varhaiskasvatuksen henkilöstön, oppilashuollon palvelujen asiantuntijoiden, muiden asiantuntijoiden ja paikallisten tukiverkostojen kanssa luottamus eri toimijoiden kesken on tärkeää. Silloin on noudatettava salassapitoa ja tietojen saantia koskevia sääntöjä. Yhteisöllisyys ja osallisuuden vahvistuminen lisääntyvät yhteistyön jatkuessa ja luottamuksen kasvaessa.
- Oppilashuollollinen tuki sekä tarvittaessa yhteistyö lastensuojeluviranomaisten tai poliisin kanssa tilanteissa, joissa lapsen kasvu ja kehitys voi kasvuympäristössä olevien tekijöiden vuoksi vaarantua. Lastensuojelullisissa tarpeissa noudatetaan kunnan omaa lastensuojelusuunnitelmaa, joka pohjautuu YTA-alueen yhteismalliin. Lastensuojelusuunnitelma on nähtävissä kunnan K-asemalla.

- Oppilashuollon kokouksissa päivähoiton johtaja tekee muistion kokouksesta. Tapauskohtaisesti sovitaan keskinäisestä työnjaosta: kuka hoitaa minkin asian ja yhteydenoton jatkotoimijoihin. Työnjako kirjataan muistioon. Kaikki muistiot ja yksittäistä lasta koskevat asiakirjat säilytetään kanslian lukolli- sessa arkistokaapissa, niin kuin kaikki muutkin varhaiskasvatuksen piirissä olevien lasten ja perhei- den asioita koskevat asiakirjat. Tietojen käsittelyä ja säilytystä ohjaavat Merikarvian kunnan tieto- turvamääräykset, jotka löytyvät kunnan K-asemalta ja päiväkodin turvallisuuskansiosta.

Terveys, turvallisuus ja hyvinvointi

- Kasvu- ja oppimisympäristön terveyden, turvallisuuden ja hyvinvoinnin edistäminen, seuranta ja ar- viointi esiopetuksessa kuuluvat esiopetusryhmien henkilökunnalle joka painottaa varhaisen puuttu- misen ja ongelmien ehkäisyn periaatetta omassa toiminnassaan. Norkoolin päiväkodille on laadittu turvallisuussuunnitelma, joka sisältää mm. ohjeistuksen puuttua ja ilmoittaa terveyttä ja turvalli- suutta uhkaavista tekijöistä. Turvallisuuksuunnitelma on K-asemalla, turvallisuussuunnitelmaan sisäl- tyy myös pelastussuunnitelma. Turvallisuuksuunnitelmaa päivitetään tarvittaessa ja henkilökunta- lareissa syksyisin käydään läpi tärkeimmät asiat. Turvallisuuksuunnitelma, joka pitää sisällään oleelliset varhaiskasvatusta ja esiopetusta koskevat ohjeet ja suunnitelmat ovat koko henkilökunnan saatavilla päiväkodin henkilökunnan ”kahvihuoneessa”.
- Esiopetus tekee yhteistyötä kunnan omien ja Porin perusturvan luoteisen lähialuealueen toimi- joiden (sosiaali- ja terveys) kanssa kun tarvitaan oppilashuollollista tukea tukemisessa. Oppilashuol- lon tavoitteena on tukea ja edistää lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista sekä ehkäistä syrjäytymis- tä.
- Oppilashuollollisen tuen tavoite tehostetun ja erityisen tuen tarpeessa olevan lapsen tukemisessa on havaita lasten kehitysviivästymät ja /tai psykososiaaliset oireet mahdollisimman varhain, jotta niiden syveneminen voitaisiin ehkäistä. Jos lapsella on erityisen tuen tarvetta, käytetään sekä pedagogista että lääkinällistä kuntoutusta mahdollisimman nopeasti. Esiopetuksessa on käytettävissä oma eri- tyisopettaja. Oppimisvaikeuksien mahdollisimman varhainen huomiointi perustuu lasten yksilöllis- ten oppimisvalmiuksien havainnointiin niin aikaisessa vaiheessa kuin se on kunkin lapsen kohdalla mahdollista. Yhteistyön merkitys lastenneuvolan kanssa korostuu entisestään, samoin kuin mo- niammatillinen yhteistyö.
- Lapsen kehityksen tai elämäntilanteisiin liittyvissä erilaisissa vaikeuksissa, esim. perheväkivalta, päihde- tai mielenterveysongelmat, jotka voivat heijastua nopeastikin lapsen käyttäytymisessä, on otettava puheeksi huoltajien kanssa. Henkilökunta kirjaa ylös huomiot ja keskustelut huoltajien kanssa päivämäärineen. Oppilashuoltoryhmän vastaavat asiantuntijat jatkavat lapsen ja perheen asioiden selvittämistä. Välittömän lastensuojeluilmoituksen tekeminen voi olla tarpeen ja siihen on velvollisuus, jos tehtävässä on saanut tietää lapsesta, jonka hoidon ja huolenpidon tarve, kehitys- tä vaarantavat olosuhteet tai hänen oma käyttäytymisensä edellyttävät, että lastensuojelutarve sel- vitetään. Mahdolliset yhteydenotot tehdään Porin YTA-alueen sosiaalipäivystykseen, arkena klo 8-16 puh. (02) 623 4380, muina aikoina puh. (02) 623 4650. Valistamalla ja puuttumisella väkivaltilanteisiin luodaan turvallista oppimisympäristöä sekä viesti- tään lapsille, huoltajille ja kaikille varhaiskasvatus- ja esiopetusyhteisön jäsenille, ettei väkivaltaista käyttäytymistä sallita. Sanallinen solvaaminen ja nimittely eivät ole myöskään hyväksyttäviä.

Oppilashuollon yhteistyö

- Oppilashuollon yhteistyö esiopetuksen eri siirtymävaiheissa sekä yhteistyö lapsen ollessa täydentävässä varhaiskasvatuksessa on Merikarvian kunnassa luontevaa, koska koko kunnan esiopetus sekä varhaiskasvatus toimivat samassa kunnan ainoassa yksikössä samoin kuin alkuopetus toimii yhdessä yksikössä maantien toisella puolella. Perhepäivähoidossa olevat lapset kuljetetaan taksein esiopetukseen ja yhteistyö perhepäivähoitajan ja esiopetuksen välillä toimii myös koska perhepäivähoidon ohjausta hoitaa päivähoidon johtaja päiväkodilta käsin. Oma lastentarhanopettaja seuraa lapsen oppimista ja kehittymistä kohti kouluvalmiuksien saavuttamista. Tiiviimpää yhteistyötä tehdään tulevien 1.luokkalaisten opettajien kanssa maaliskuulta lähtien, jolloin järjestetään ns. siirtymävaiheen palaveri. Tähän osallistuvat lasten omat lastentarhanopettajat, erityisopettaja, päivähoidon johtaja, koulukuraattori, tulevat 1.luokan opettajat, iltapäiväkerhon ohjaaja ja koulun rehtori.
- Lapsen terveyden- tai sairauden hoitoon tarvittavan tuen ja seurannan järjestäminen tapahtuu Merikarvian Terveysaseman palveluiden kautta. Sama terveydenhoitaja hoitaa äitiysneuvolasta lähtien lasta 6-vuotisneuvolakäyntiin saakka, 7-vuotistarkastuksen suorittaa kesällä ennen kouluvuoden alkua kouluterveydenhoitaja. Psykologipalvelut saadaan Porin (YTA-al. perheneuvolan kautta. Lastenneuvolasta käsin hoidetaan läheteet Porin YTA-alueen perheneuvolan puheterapiaan.
- Tapaturmien ehkäisemiseen, ensiaputaitoihin, hoitoon ohjaukseen ja seurantaan henkilökuntaa koulutetaan säännöllisin väliajoin. Kaikkia kasvatustyötä tekevät työntekijät ovat päivittäneet Ea 1:n ja Ea 2:n ja saaneet hätäensiapukoulutuksen. Turvallisuussuunnitelmassa on kartoitettu riskejä ja vaaratilanteita ja selvitetty miten niitä voidaan ennaltaehkäistä. Lapset ovat tapaturmavakuutettu ja kunnan vakuutuksella vakuutusyhtiö Pohjolassa.
- Ruokailu järjestetään esiopetuksessa siten, että täydentävää varhaiskasvatusta tarvitsevat esiopetuslapset saavat hoitoajoistaan riippuen tarvittavat ateriat ja pelkässä esiopetuksessa olevat lapset nauttivat lounaan. Esiopetusryhmän henkilökunta osallistuu lasten ruokailuhetkeen itse ruokaillen valvontatehtävän ohella (ns. opetusruokailu). Ruoka valmistetaan päiväkodin omassa valmistuskeittiössä. Ruokalista on laadittu yhteistyössä päiväkodin ja keittiön henkilökunnan sekä lasten huoltajien kanssa ja noudattaa Porin perusturvan päivähoidon ravitsemuskäsikirjaa. Pohjana on käytetty Porin päiväkotien kiertävää 6 viikon ruokalistaa, joka pohjautuu Satakunnan Seutuvaromin asiantuntijoiden laatimiin ravinto- ja laatusuosituksiin. Ruokalista päivitetään säännöllisin väliajoin. Mikäli lapsi tarvitsee erityisruokavaliota, huoltaja toimittaa keittiölle tarvittavan lääkärin- tai terveydenhoitajan todistuksen, jonka perusteella valmistetaan dieettiruoka. Jos lapsi tarvitsee terveydellisistä syistä (esim. diabetes) välipalaa, keittiön henkilökunta vastaa valmistuksesta ja hiilihydraattien laskemisesta.
- Esiopetuksen kuljetusta, turvallisuutta ja odotusaikojen järjestämistä ja turvallisuutta koskevat ohjeet noudattavat koulun ohjeita ja valtakunnallisia säädöksiä ja lakeja. Esiopetuslapset kuljetetaan taksein/linja-autolla esikouluun, jos heidän kotinsa ja esikoulun välinen matka ylittää 3 km. Alakoulun johtaja vastaa käytännössä yhdessä sivistysjohtajan kanssa aikatauluista, koska 1. luokkalaiset koululaiset kulkevat samoilla takseilla/linja-autoilla kouluun. Huoltajien velvollisuus on ilmoittaa itse taksinkuljettajille/linja-autonkuljettajille poikkeuksista (esim. lapsen poissaolo sairastumisen vuoksi).
- Huoltajat anovat maksutonta esikoulukuljetusta samassa yhteydessä kun he ilmoittavat lapsensa esikouluun.
- Toimintaohjeiden päivittäminen, toteutumisen seuranta ja arviointi tehdään tarvittaessa.

Merikarvian kunnan esiopetussuunnitelmaan sisältyvä kuvaus toiminnasta äkillisissä kriiseissä, uhka- ja vaaratilanteissa

- Opetussuunnitelman yhteydessä määritellään toiminta äkillisissä kriiseissä, uhka- ja vaaratilanteissa. Tätä osuutta voidaan kutsua kriisisuunnitelmaksi. Kriisisuunnitelmaa laadittaessa tehdään yhteistyötä tarvittaessa viranomaisten kanssa ja otetaan huomioon muut uhka- ja vaaratilanteita sekä kriisitilanteita koskevat suunnitelmat ja ohjeistukset.
- Merikarvian Norkoolin päiväkodin kriisisuunnitelma (K-asetalla) sisältää toimintaohjeet kriisin satuessa. Ohje on yhteneväinen muun kunnan opetustoimen kanssa. Päiväkodilla on oma turvallisuussuunnitelma ja pelastussuunnitelma, jotka ovat luettavissa K-asetalta. Turvallisuussuunnitelmaa päivitetään vuosittain. Läheltä piti -tilanteista täytetään lomake ja henkilökunnan kanssa käydään tapahtunutta läpi. Henkilökuntaa on ohjeistettu ”huoneentauluin” lasten valvonnasta sisätiloissa ja niihin liittyvistä riskitilanteista. Päiväkodin kahvihuoneen hyllyssä olevasta perehdytyskansioista löytyvät kaikki turvallisuuteen liittyvät tärkeät asiakirjat toimintaohjeineen. Piha-alueilta on kartoitettu katvealueet ja henkilökuntapalaverissa käydään määräajoin läpi riskitilanteita. Pääpaino on kriisien, uhka- ja vaaratilanteiden ennaltaehkäisyssä. Olemassa olevat riskit esim. rikkinäiset rakenteet tai välineet poistetaan mahdollisimman pian ja se on mahdollista oman laitospäiväkodin saatavilla olon vuoksi. Lisäksi jokainen henkilökuntaan kuuluva on velvollinen ilmoittamaan havaitsemastaan riskitekijästä ja toimii tilanteessa itse, jos se on mahdollista. Vanhempien tekemät huomiot ja parannusehdotukset ovat tervetulleita. Kunnan pelastustoimen kanssa tehdään yhteistyötä, lapsille järjestetään opetustuokioita ja henkilökunnalle koulutusta.

Esiopetussuunnitelmaan sisältyvä suunnitelma lapsen suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä

- Merikarvian kunnan esiopetuksessa sekä muussa kasvatus- ja opetustoimessa on arvona että lasta suojellaan väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä. Henkilökunta puuttuu tilanteisiin jo ennakolta, jos mahdollista. Esiopetusryhmät pyritään muodostamaan lapsille sopivan kokoisiksi myös fyysiset tilat huomioiden. Joskus kiusaaminen voi olla epäsuoraa tai sellaista, mikä tapahtuu aikuisten huomaamatta. Tällaisia tilanteita varten lapsia rohkaistaan kertomaan aikuisille tapahtuneesta ja vanhempien kanssa jo ensimmäisinä esikoulupäivinä puhutaan näistä asioista ja tehdään yhteistyötä, että kaikkien olisi mukava ja turvallista tulla esikouluun. Mahdollisessa kiusaamistilanteessa tehdään välittömästi yhteistyötä kummankin lapsen ja heidän huoltajiensa kanssa ja pyritään selvittämään asia, niin ettei se toistuisi. Lasten ja aikuisten välisiä vuorovaikutussuhteita pyritään edistämään rakentavasti keskustelemalla ja huoltajien kanssa tehtävällä yhteistyöllä.

Esiopetussuunnitelman päivittäminen

Merikarvian kunnan omaa esiopetussuunnitelmaa arvioidaan ja tarvittaessa päivitetään vuosittain, esim. keväällä esikouluvuoden päättyessä, jolloin päivitetty versio voidaan ottaa käyttöön samana syksynä uuden toimintavuoden alkaessa.